

WYZNACZANIE OPORU ELEKTRYCZNEGO ZA POMOCĄ MOSTKA WHEATSTONE'A

Cele ćwiczenia:

1. Doskonalenie umiejętności pomiaru wielkości elektrycznych (metoda mostkowa).
2. Praktyczne wykorzystanie prawa Ohma i praw Kirchhoffa.
3. Sprawdzenie słuszności wzorów na opory zastępcze przy połączeniu szeregowym i równoległym.
4. **Optymalizacja pomiarów.**

Zagadnienia

1. Prawo Ohma i prawa Kirchhoffa.
2. Rezystancja przewodnika, jednostki.
3. Metody techniczne i mostkowe pomiaru rezystancji.

Spis przyrządów:

zasilacz ac/dc, woltomierz, oporniki o różnych rezystancjach, potencjometr z przewodem suwakowym na tle podziałki milimetrowej.

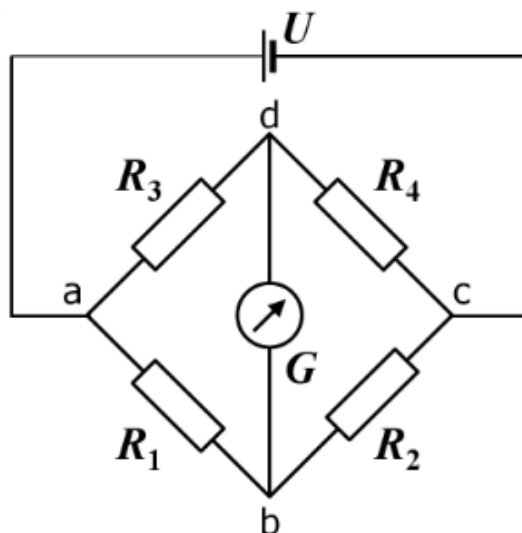
Literatura:

1. S. Szczeniowski, Fizyka doświadczalna, cz. 3, PWN, Warszawa, 1980
2. H. Szydłowski, Pracownia fizyczna, PWN, Warszawa, 1994.
3. R. Resnick, D. Halliday, Fizyka, t. II, PWN, 1997
4. I Pracownia Fizyczna pod red. Cz. Kajtocha, Wydawnictwo Naukowe AP

Podstawy teoretyczne

Mostek Wheatstone'a składa się z czterech rezystorów, które są połączone, jak pokazano na Rys. 1. Źródło napięcia jest podłączone do złączy a i c, podczas gdy amperomierz G / woltomierz mierzy odpowiednio przepływ prądu / napięcie między złączami b i d. Drugie prawo Kirchhoffa oznacza, że przyłożenie pewnego napięcia między a i c powoduje równy spadek potencjału na gałęziach a–b–c i a–d–c. Obie gałęzie pełnią funkcję określonego dzielnika napięcia. Potencjały na złączach b i d zależą od proporcji rezystorów wzdłuż odpowiednich o gałęzi.

$$V_b = \frac{R_2}{R_1+R_2} \cdot V_{\text{source}} \quad \text{and} \quad V_d = \frac{R_4}{R_3+R_4} \cdot V_{\text{source}}$$

Rys. 1. Schemat ideowy mostka Wheatstone'a.

Jeśli proporcje rezystorów zostaną dostosowane w taki sposób, że potencjały V_b i V_d się wyrównają (woltomierz wskaże 0), przepływ prądu przez amperomierz zanika. Ten stan nazywa się punktem równowagi mostka Wheatstone'a. W takim przypadku powyższe równania można połączyć:

$$\frac{R_2}{R_1 + R_2} = \frac{R_4}{R_3 + R_4}$$

$$\frac{R_1}{R_2} = \frac{R_3}{R_4}$$

Jeżeli znane są trzy rezystory i należy wyznaczyć czwarty, np. R_3 , można go obliczyć po ustawieniu mostka w punkcie równowagi:

$$R_3 = \frac{R_1}{R_2} \cdot R_4$$

Jeżeli rezystancję w dolnej części gałęzi zastąpimy potencjometrem z przewodem suwakowym (Rys. 2), gdzie styk suwaka można przesuwac wzdłuż przewodu, to jego całkowity opór możemy podzielić na dwie odrębne części (otrzymujemy dzielnik napięcia). Przewód wykonany jest z jednorodnego materiału o jednolitej średnicy, dlatego jego rezystancję można określić za pomocą następującego równania:

$$R = \rho \cdot \frac{l}{A}$$

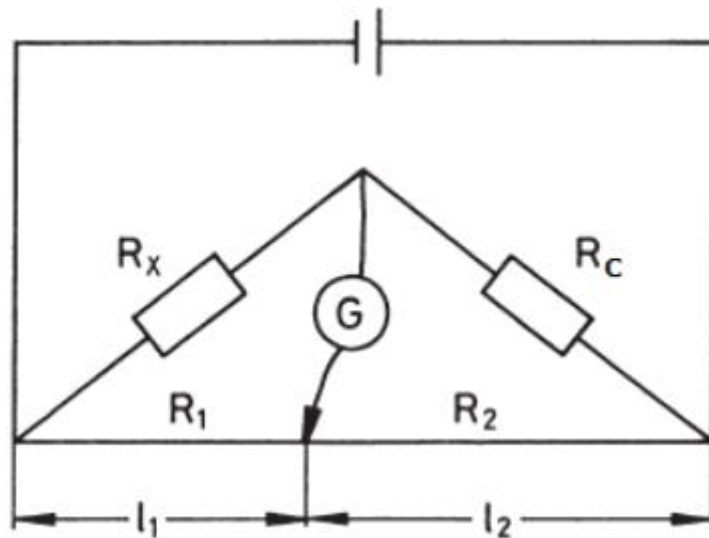
gdzie:

ρ - oznacza rezystywność elektryczną materiału przewodu,

l - jest długością przewodu,

A - jest jego przekrojem poprzecznym.

Rezystancja przewodu zależy zarówno od właściwości geometrycznych, jak i materiałowych.

Rys. 2. Schemat liniowego mostka Wheatstone'a.

Biorąc pod uwagę jednorodną rezystywność i przekrój poprzeczny, rezystancja wzrasta proporcjonalnie do długości.

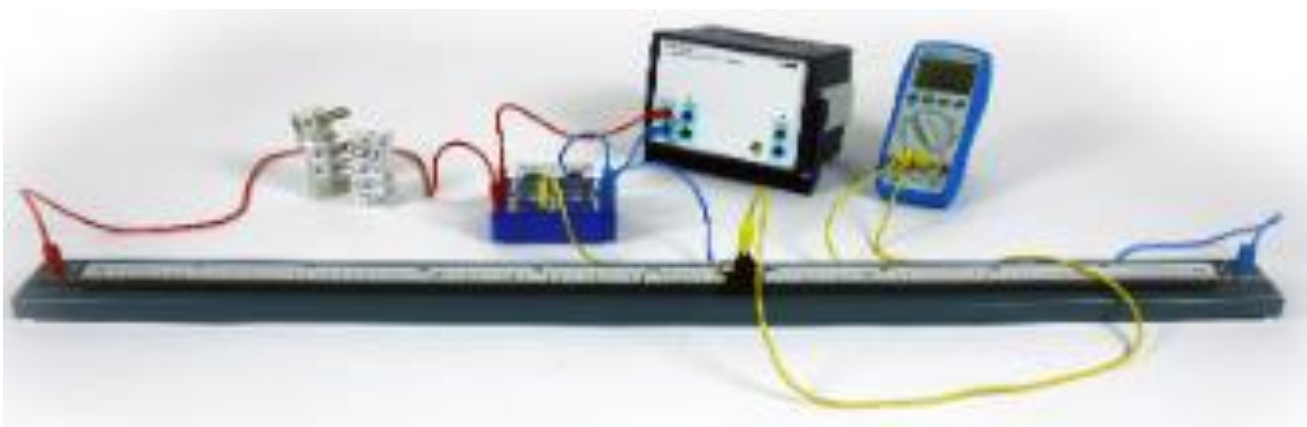
To oznacza, że współczynnik rezystancji R_1/R_2 przewodu ślizgowego można wyrazić za pomocą proporcji jego długości l_1/l_2 .

Zatem na podstawie powyższych równań możemy obliczyć nieznaną rezystancję:

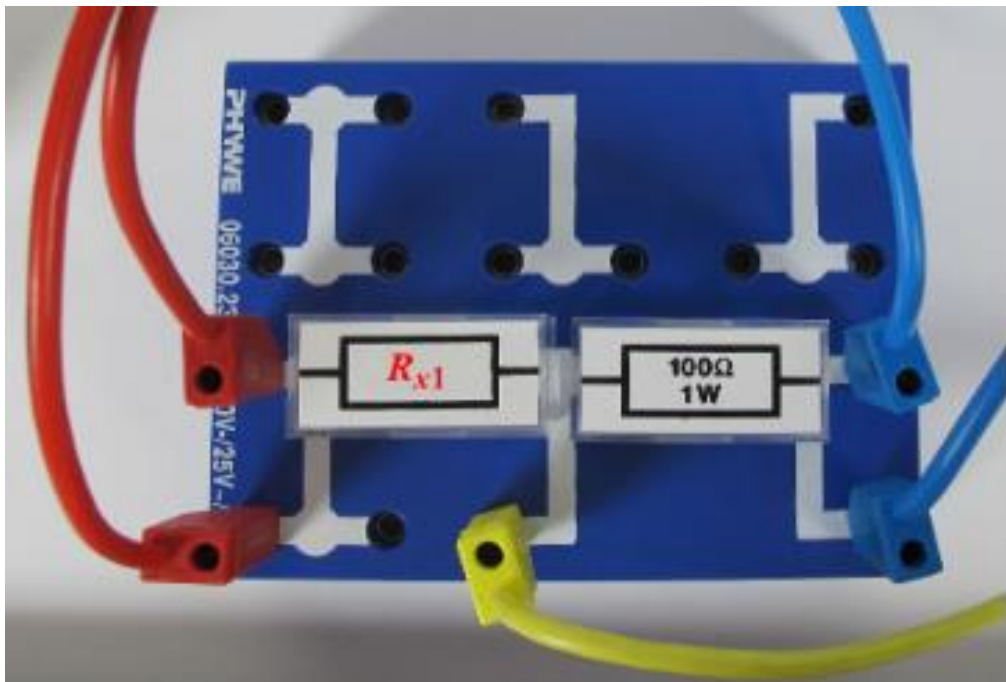
$$R_x = \frac{l_1}{l_2} \cdot R_C$$

Tok postępowania:

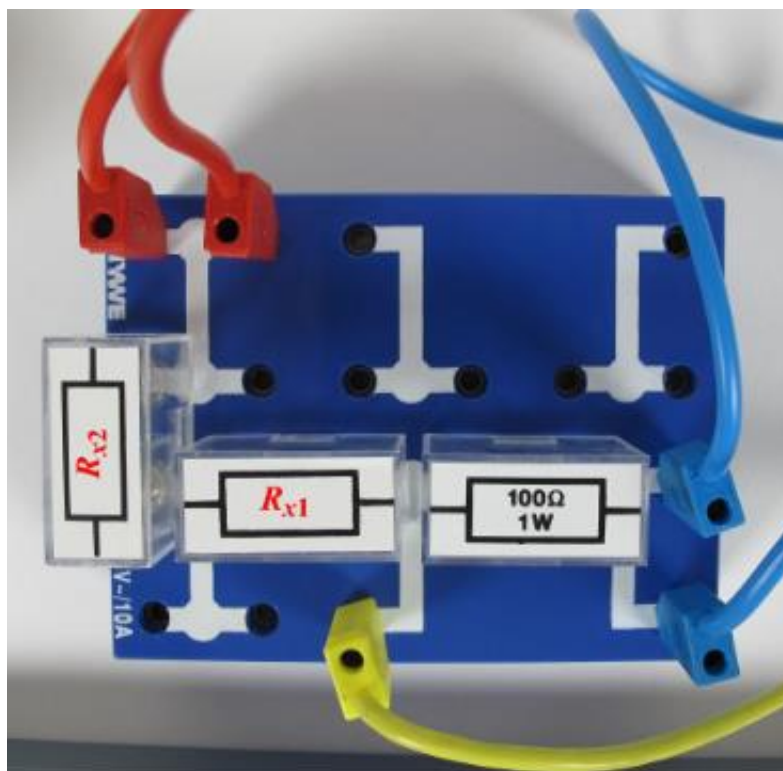
1. Zestawić układ pomiarowy do wyznaczania rezystancji za pomocą liniowego mostka Wheatstone'a według następującego rysunku:

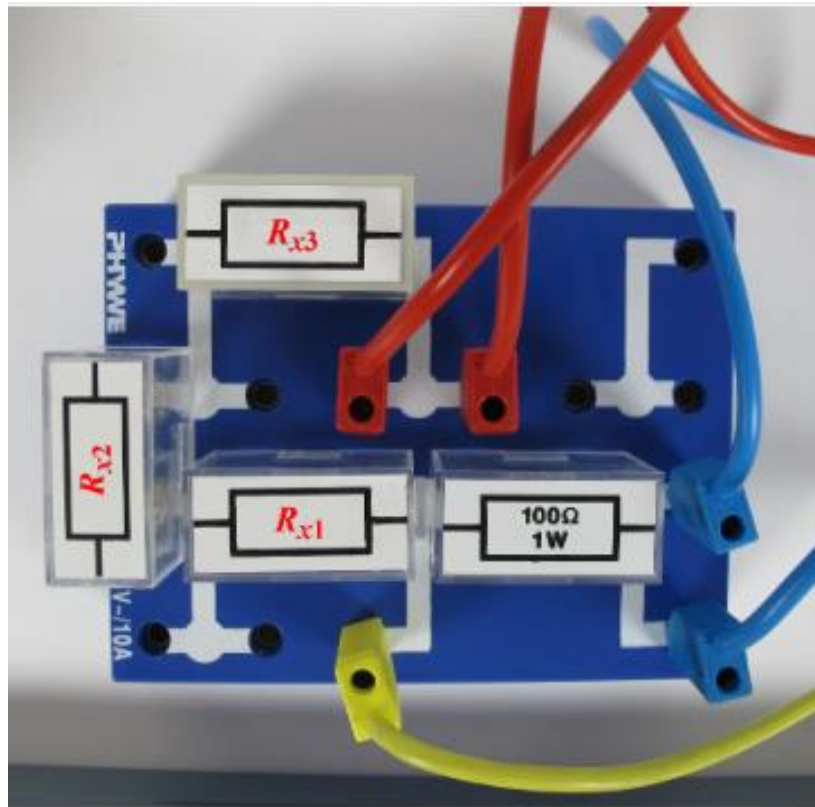

następnie ustawić układ mostka Wheatstone'a z nieznanym oporem:

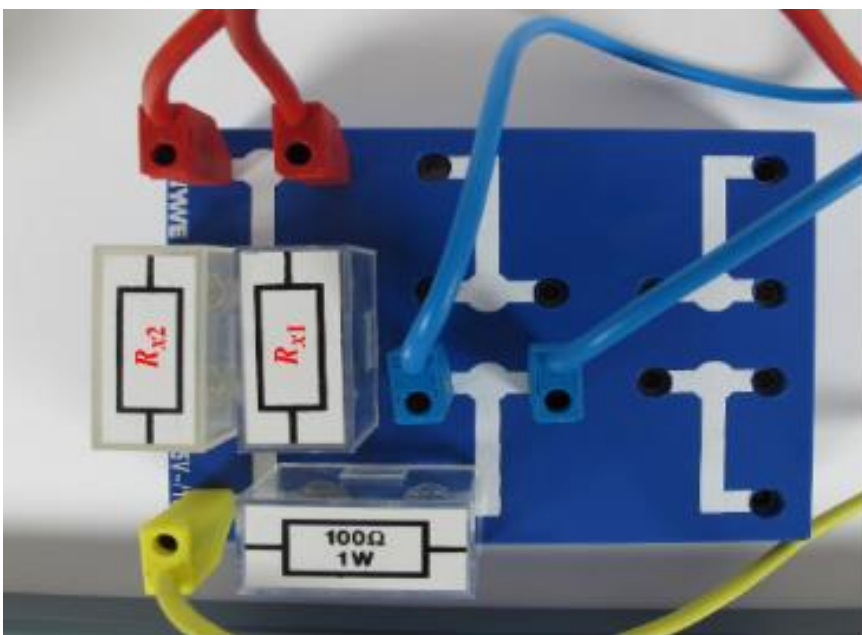

ustawić układ mostka Wheatstone'a z dwoma i trzema nieznanymi oporami połączonymi szeregowo:

ustawić układ mostka Wheatstone'a z dwoma nieznanymi oporami połączonymi równolegle:

2. Dla danych oporów R_x tak dobierać wartość długości l_1 i l_2 aby woltomierz wskazywał 0 (mostek zrównoważony).
3. Dla zrównoważonego mostka dokonać odczytu wartości długości l_1 i l_2 oraz wartości oporu R_c . Wyniki zanotować w tabeli pomiarowej.
4. Punkty 2 i 3 powtórzyć dla połączenia szeregowego i równoległego oporników.

5. Obliczyć wszystkie rezystancje R_x wg wzoru:

$$R_x = \frac{l_1}{l_2} \cdot R_C$$

i ich niepewności pomiarowe.

6. Sprawdzić słuszność wzorów na połączenie szeregowe i równoległe oporów.

Tabela pomiarowa

.....
Imię i Nazwisko

Wyznaczanie oporu elektrycznego za pomocą mostka Wheatstone'a

Nr oporu	R_c [Ω]	l_1 [cm]	l_2 [cm]	l_1 [m]	l_2 [m]	R_x [Ω]	$\bar{R}_x$ [Ω]
1							
2							
3							
	R_c [Ω]	l_1 [cm]	l_2 [cm]	l_1 [m]	l_2 [m]	R_{xr} [Ω]	$\bar{R}_{xr}$ [Ω]
Połączenie równoległe oporów 1.2 i 3							
	R_c [Ω]	l_1 [cm]	l_2 [cm]	l_1 [m]	l_2 [m]	R_{xsz} [Ω]	$\bar{R}_{xsz}$ [Ω]
Połączenie szeregowe oporów 1.2 i 3							